

La Sauleda

Calldetenes

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Entorn rural de Calldetenes. Mas La Sauleda s/n (08506 Calldetenes)
Emplaçament: De Calldetenes vers la C-25, al km.2,1 agafar el camí a la dreta i passar el pont sobre la C-25

Coordenades:

Latitud: 41.91806
Longitud: 2.30705
UTM Est (X): 442538
UTM Nord (Y): 4640911

Classificació

Número de fitxa: 08037-54
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Medieval Modern Popular
Segle: XII-XVIII
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Malgrat que el cos principal de la vivenda no es trobi habitat de forma continua, la família fa esforços pel manteniment de la casa.
Protecció: Inexistent
Número inventari: Sí; IPA núm.63. ACCN:22551
Generalitat:
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Ref. cad.: 0013DG4400A005
Autor de la fitxa: Raquel Valdenebro Manrique
Data de registre de la fitxa: dv., 08/09/2006 - 02:00

Descripció

Edifici rural format per un grup de tres cases i un seguit de coberts que conformen les actuals instal·lacions del mas La Sauleda De l'observació detallada de l'edifici es dedueix que en realitat es tracta d'un seguit de d'almenys dues cases, pràcticament adossades, que degut a una reforma posterior, quedaren unificades en una sola. El resultat és un edifici de planta quadrangular, de grans proporcions, cobert a trams amb teulades a dues vessants i inclinades, ja que l'alçada dels cossos que la conformen- les cases originals i els afegits- és diferent. Compta amb planta baixa, primer pis. Alguns dels cossos producte de la reforma i unificació del conjunt tenen segon pis i en altre ocasió golfes. La construcció és feta en mur de paredat irregular, que ha esta posteriorment arrebossat. La façana principal de l'actual edifici es troba orientada a migdia, i ve precedida per un seguit de coberts aixecats en perpendicular, al cantó S-O de la casa, i altre seguit de coberts aixecats en paral·lel als altres al cantó S-E. A migdia tots dos coberts s'unifiquen amb un petit mur i una reixa. Es crea per tant , davant de la casa, un pati interior semi-tancat. Alguns d'aquests coberts, especialment els del cantó S-O, han estat restaurats els darrers anys i convertits en vivenda. Hi ha la possibilitat de que els propers anys, alguns trams més d'aquests coberts siguin adaptats també com a vivendes. Estructuralment es distingeix la presència d'una casa de planta rectangular, en sentit E-O, coberta a doble vessant amb el carener paral·lel a la façana. Era de planta baixa i primer pis, amb la façana principal orientada a migdia. D'aquest cos destaca l'existència d'un parell de finestres a l'alçada del primer pis, decorades amb llindes esculpides amb arcs conopials. Reformes posteriors van fer que, a més d'unificar aquesta casa amb la del costat, s'aixequés un terrat a l'alçada del primer pis, anul·lant algun possible portal d'entrada, i s'aixequés un cos quadrangular de petites dimensions sobre la teulada, coberta dues aigües, amb funcions segurament de graner. A més d'aquesta primer casa, es detecta la presència d'un altre cos, pertanyent segurament a una altra casa, que es trobaria adossada a llevant de l'anterior, uns metres més enrera. Es tractaria d'un cos de planta rectangular, amb coberta inclinada, i de característiques constructives similars al primer. Aquest cos ha estat posteriorment transformat, sobreaixecant part del tram nord amb un pis sotateulada, i donant-lo d'una coberta inclinada independent. D'aquesta segona casa, destaca la presència d'algunes finestres a l'alçada del primer pis, a les façanes de llevant i nord, que presenten arcs conopials. Possiblement a finals del segle XVIII la casa fou objecte d'una modificació important que unificà interior i exteriorment la seva estructura. Aquesta unificació es materialitzà exteriorment amb la construcció un nou cos rectangular, que ocuparia la cantonada S-E de la casa, fins arranjar-se amb la línia de façana de migdia de la primera casa. Seria un cos de planta baixa i dos pisos, que tindria les funcions d'entrada principal i portal interior de la casa als baixos, i d'habitació al primer pis. Interiorment, al final del cos s'ubicaria una gran escalinata que donaria accés al primer pis de la casa. L'entrada principal de la casa vindria marcada per la presència d'un portal allindat sobre el qual s'escauria un balcó al primer pis, A la façana nord de la casa destaca la presència de petits finestrons decorats també amb arcs conopials. Interiorment la casa conserva el seu aire senyorial, amb elements decoratius i constructius propis d'una vivenda rural d'importància. Així destaca encara la presència d'una cuina amb xemeneia i bancs originals, i una sala principal i unes habitacions conservades originalment. També destaca l'enllosat del terra original fet a base de grans lloses de pedra, així com l'embigat de gran categoria.

Observacions:

(Continuació descripció) A la cantonada N-E de la casa destaca la presència d'una altra vivenda formada per un cos rectangular de planta baixa i primer pis, que s'adossa

perpendicularment en sentit E-O. Tot sembla indicar que es tracta d'una antiga casa de masovers adaptada com a moderna vivenda. Dins d'aquest cos es conserven algunes llindes amb dates del segle XIX. No es pot concretar si aquesta possible identificació de dues cases unides en una sola, tingui relació amb la documentació escrita, que deixa ben clar l'existència de dos masos Sauleda -jussà i sobirà-, que ja al segle XV es trobaven unificats sota una de les branques Sauleda. Cal deixar clar que no se sap si l'actual mas és el jussà o el sobirà de la documentació. En tot cas, no s'ha identificat el lloc de la possible ubicació de l'altre mas Sauleda. L'actual mas Casa Nova de la Sauleda és una construcció de nova planta feta pels antics masovers del mas que van demanar permís per adoptar el nom És per aquest motiu que com a teoria es podria apuntar que en realitat els dos masos, nascuts de la partició d'una mateixa branca familiar fossin en realitat dues cases una al costat de l'altra, i que aquesta estructura hagi perviscut d'una manera o altre en l'actual mas. Malgrat tot, la unificació arquitectònica de les dues cases és posterior -segurament del segle XVIII. A modus d'exemple, cal pensar que actualment al mas Sauleda passa una cosa semblant. Així, una casa propietat d'una sola persona, ha estat dividida entre quatre dels seus fills, de tal manera que en realitat en un mateix conjunt arquitectònic es compte quatre cases de quatre famílies sorgides del mateix cognom.

Història

L'origen del nom Sauleda té relació segurament amb la presència d'un conjunt d'arbres- salzes- existents en aquell indret, a tocar de la riera anomenada de la Sauleda. Actualment, prop de la casa, al marge del torrent encara s'ha pogut localitzar un arbre d'aquest tipus de grans dimensions, que els propietaris de la casa cuiden d'especial manera. El mas Sauleda es documenta des del 1199, i fou un dels més importants de la parròquia de Sant Martí fins al segle XVIII. Originàriament, la documentació revela l'existència de dos masos Sauleda -sobirà i jussà-, però a finals del segle XIV ja estaven units sota la mateixa família. La majoria de les terres eren de domini del rector de Sant Julià, i alguna peça de la casa senyorial de Centelles. (VILAMALA, 2002: 109) Els primers documents sobre el mas fan referència al reconeixement dels Sauleda conforme eren homes propis del rector de Sant Julià. Un seguiment de la trajectòria de la família ens porta a dues grans branques que parteixen del matrimoni format per Pere Sauleda i Maria. Dos fills seus, Ferrer i Sibil-la, foren els continuadors del llinatge, i els que van dividir la propietat de Sauleda en sobirà i jussà, quedant-se Sibil-la Sauleda amb el jussà, i Ferrer amb el sobirà. (VILAMALA, 2002: 109). Ferrer Sauleda es va casar amb Guillema Vilardell el 1282, continuant la nissaga a través de diverses generacions. Una de les filles, Maria, es va casar amb Arnau, i la filla d'aquests, Cecília, es va casar amb Pere Guillem Llió, hereu de la veïna masia. El dot fou de 900 sous, la qual cosa dóna fe de la importància econòmica de la casa. De la branca de Sibil-la Sauleda i el mas jussà no es coneix res, a excepció de que va casar-se amb Guillem Mata vora el 1282. (VILAMALA, 2002: 110) Sigui com sigui, els masos Sauleda sobirà i jussà es trobaven el 1369, segurament per la compra del jussà, en mans de Bernat de Gorg-negre, de la parròquia de Vilalleons. La seva hereva fou Miquela, que ho era vora el 1394. (VILAMALA, 2002: 110) Les següents notícies del mas Sauleda pertanyen al segle XV, quan el 1484 Ponç de Sauleda va comprar els masos Llobet i Perriquera a Miquel Riera de Gurb. (VILAMALA, 2002: 110) El 1503 els Sauleda van comprar a carta de gràcies terres del mas Ponç, el 1505 terres del mas Serra de Sant Marc, el 1532 terres del mas Noguer i del mas Ponç, i el 1550 terres del mas Puig de Sant Julià. Aquells anys, van començar a comercialitzar l'excedent de blat de la propietat. És a dir, a diferència d'altres masos, el segle XVI és un període de prosperitat, de creixement i consolidació de la casa, sobretot a partir de 1532, amb l'entrada del pubill Joan Espina al mas. (VILAMALA,

2002: 110) Arquitectònicament el mas que s'observa és una construcció que podria tenir els seus orígens al segle XVI, amb alguns trams afegits al llarg del segle XVIII. El segle XVII comença per a la Sauleda amb la resolució d'un plet a la Reial Audiència de Barcelona amb el rector de Sant Julià per la disputa d'una peça de terra. La sentència va obligar a Bernat Sauleda i als seus germans a retornar la terra al rector. A partir de la meitat del segle, els Sauleda es van traslladar a Vic, deixant la propietat en mans de llogaters. Per motius que es desconeixen, el cognom de la casa es va perdre a la dècada següent, de manera que el 1660 Rafel Grau, i no un Sauleda, arrendaven terres del mas. El 1705 la casa era propietat de Joan Francesc Vernadà, que mitjançant la pabordia de febrer, va signar una concòrdia amb els pagesos aloers que tenien a la propietat. (VILAMALA, 2002: 129) Al segle XIX era propietat de la família Vilanova Postius, i posteriorment ho fou de la família Arumí. Aquesta família comptava amb una indústria xocolatera. La van vendre als propietaris actuals a la dècada del 1940.

Bibliografia

AA.DD (1985) Inventari de Patrimoni Arquitectònic. Direcció General de Patrimoni Cultural. Generalitat de Catalunya. AA.DD. (1995) Calldetenes. Imatges en el temps. Primera part (1911-1960). Ajuntament de Calldetenes. Calldetenes GINEBRA I MOLINS, R. (1996) Economia i societat a la Catalunya interior als inicis de la Baixa Edat Mitjana. Vic. 1230-1233. Tesi doctoral inèdita. VILAMALA I SALVANS, J (2002) De Sant Martí de Riudeperes a Calldetenes. Passat i present d'un poble viu. Ed. El Mèdol. Calldetenes.

